

КВРЧ
КРВ
КВН
КВАНС
КОК
18.01.2014

Уважаеми госпожи и господи народни представители,

НАРОДНО СЪБРАНИЕ РБ
ВХ № ДГ-816-00-1
ПОЛУЧЕНО НА 18.01.2014

Обръщаме се към вас във връзка с предстоящото разглеждане на ратификацията на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Истанбулската конвенция). Нашата организация е сериозно загрижена от насоката, която дебатът във връзка с ратификацията поема в българското общество, както и от позициите на някои политици и политически партии относно предмета и целите на този важен международен договор. Тази наша загриженост се споделя от голям брой неправителствени организации, с които имаме възможност да съгласуваме позициите си през последните няколко седмици.

Истанбулската конвенция има ясни цел и обхват – да защитава жените от всички форми на насилие. Това е нейната основа и с това тя заема своето специфично място в международното право за правата на човека. Ние винаги следва да държим в съзнанието си тази основна цел, въпреки че според чл. 2, т. 2 страните се насърчават да прилагат разпоредбите на конвенцията по отношение на всички жертви на домашно насилие. Появилите се в българските медии публични изявления за някаква друга цел, свързана с правата на транссексуалните, с признаването на „трети пол“ и на еднополови бракове, с посещаване на дамски тоалетни от мъже, които свободно определят пола си, с правата на спортисти-мъже да участват в състезания между жени и пр. са неща изцяло извън нейния предметен обхват. От обявяването си за присъединяване до сега тя е ратифицирана от държави (сред тях Турция, Сърбия, Черна гора, Босна и Херцеговина, Албания, Кипър, Румъния, Грузия), в които подобни проблеми никога не са стояли на дневен ред, а в немалко от тях дори има конституционни забрани за сключване на еднополови бракове. Нито една от държавите, които вече са ратифицирали, не е направила декларация или резерва в тази посока.

За съжаление, извън умишлените опити да се саботира ратифицирането на Истанбулската конвенция, повод за горните спекулации дава и погрешният й превод на български език, който е поместен на интернет сайта на Съвета на Европа. В чл. 3в от българския превод при определянето на „пол“ е допусната груба грешка. Това определение, което е със строго определено значение за целите на конвенцията и различно от това, което е възприето в някои академични среди и теории, всъщност се отнася до „социален пол“, с който термин в българския текст на чл. 4 е преведен термина „gender“ от английския оригинал и „genre“ от френския оригинал. Погрешният превод създава впечатление, че

Истанбулската конвенция разглежда биологичния пол като социален конструкт. Това някои недобросъвестни опоненти на конвенцията тълкуват като налагане на нашата страна на задължение да признае възможността едва ли не всеки да избира пола си според моментните си потребности. Нищо подобно обаче не следва от нея, ако определението от чл. 3в се преведе правилно и се осмисли на фона на другите разпоредби на конвенцията. Преводът на международните договори по правата на човека на български език винаги е бил сериозен проблем. Понастоящем за съжаление няма нито един такъв договор, който да е преведен правилно.

Терминът „gender“, или както е преведен на български език „социален пол“, има важно значение в конвенцията, а ангажиментите, свързани с него, макар да нямат нищо общо с признаване на права на транссексуални хора, на „трети пол“ или на еднополови бракове, са един от важните жалони в развитието на международното право за правата на човека. Чрез това понятие конвенцията определя задълженията на страните да преследват и наказват насилията, на които жените са подложени поради това, че обществото им е предписало определени социални роли или поради това, че те искат да се отклонят от тези „роли, поведения, дейности и характеристики“, свързани с устойчиви обществени очаквания. „Джендърно-базираното насилие“ (отново с погрешен превод в член 3г от конвенцията) в тесния смисъл на думата е аналогът на „престъпленията от омраза“, които други международни документи свързват с насилията срещу етнически и религиозни групи.

За разлика от някои други международни договори, като например Римския статут на международния наказателен съд, в който „gender“ се употребява само в смисъл на биологичен „пол“, Истанбулската конвенция употребява два термина – „пол“ и „социален пол“. И двата тези термина са важни, макар и в различен смисъл. Това ясно личи от разпоредбата на чл. 4, т. 3, при която в българския текст няма грешка в превода, и където недискриминационни признаци са както „пол“, така и „социален пол“. Настояването в становище от май 2014 г. на нашето Министерство на външните работи Истанбулската конвенция да възприеме терминологията и определението на Римския статут не отчита спецификата на нейния предмет и цел, както и важния ѝ принос в съвременното международно право. Това становище не намери никакъв отклик сред държавите членки на Съвета на Европа.

Истанбулската конвенция е договор-жалон в международното право за правата на човека. Тя има най-малко четири важни приноса в неговото развитие:

- На първо място, това е единственият международен договор, който възприема интегриран подход към насилието срещу жените. Той обхваща превенцията,

защитата и подпомагането, както и наказателното преследване на това насилие във всичките му форми; предвижда роля на различните институции, ангажирани с борбата срещу него, както и на неправителствените организации, и изисква от държавите членки да определят специален държавен орган, който да отговаря за координирането, изпълнението, мониторинга и оценката на политиките и мерките в тази сфера.

- На второ място, насилието срещу жените в нея е дефинирано широко и включва разнообразни форми. То не се свежда само до домашно насилие, а включва и джандърно-базирано насилие (за съжаление, определението в чл. За на българския превод отново не ни позволява да разграничим ясно този вид насилие). То е както физическо, така и психологическо и включва не само актове на физическо нападение, но също така и заплахи за такива актове, принуда и произволно лишаване от свобода.
- На трето място, конвенцията предвижда предприемане на широк (безпрецедентен в международното право) спектр от мерки за защита срещу насилие над жените в трите сфери: превенция, защита и подпомагане и в материалното право (гражданско и наказателно). Тези мерки са както законодателни, така и административни, образователни, социални и миграционни.
- На четвърто място, конвенцията предлага някои напредничави законодателни решения, с които държавите членки (включително България) следва да съобразят своите законодателства. Такива са например мерките в сферата на обезщетяването на жертвите (държавите се задължават да изплащат обезщетение, когато такова не може да се получи от други източници); криминализирането (изисква се криминализиране на редица деяния, свързани с широко разбираното насилие); забраната на извънсъдебно решаване на спорове за редица предвидени в конвенцията престъпления; преформулирането на давността (давностните срокове за някои деяния започват да текат след навършване на пълнолетие на жертвата) и др.

Конвенцията засяга сериозни проблеми със защитата на правата на човека в Европа. Насилието срещу жени е широко разпространено на нашия континент и за съжаление нашата страна не прави изключение. Според различни изследвания в България между една четвърт и една трета от жените са били жертви на насилие. При това тези изследвания отчитат физическото и сексуалното насилие, а не насилието така, както е дефинирано широко в Истанбулската конвенция. Изследване на БХК от 2015 г. показва, че 91% от убийствата на жени в България са извършени от настоящ или бивш партньор, близък роднина или познат мъж. Поради това, че конвенцията предлага интегриран подход за справяне с този проблем, тя получи широко одобрение сред европейските държави. Свидетелство за това е фактът на нейното относително бързо влизане в сила след набиране на

необходимия брой ратификации – в рамките на само три години. Освен това, тя е един от малкото международни договори по правата на човека, подписан от самия Европейски съюз. Досега Съюзът се е ангажирал с присъединяване към малък брой договори, по отношение на които в държавите членки няма особени разногласия. Понастоящем Истанбулската конвенция е подписана от всички държави членки на ЕС и е ратифицирана от 17 от тях. Много от останалите възнамеряват да я ратифицират скоро.

Ратифицирането на Истанбулската конвенция без съмнение ще издигне международния престиж на България. То не изисква големи и трудни за прокарване изменения на нашето законодателство. Не са необходими никакви изменения на Конституцията. От друга страна, отказът от ратифициране след като такова е предложено на Народното събрание от правителството, ще нанесе сериозен удар върху международната ни репутация. Този удар ще бъде особено деструктивен ако отхвърлянето се основе на хомофобски, трансфобски и други подобни съображения, при условие, че самата конвенция не дава никакъв повод за тях. Поради това, от името на нашата организация, както и от името на другите ангажирани с правата на човека неправителствени организации в България, ви призоваваме да подкрепите ратификацията на Истанбулската конвенция.

С уважение,

Красимир Кънев
Председател на БХК